

***Praktische toepassing ter
voorkoming bruine wortels bij de
broeierij van tulpen***
PT 13895

De bloembollensector investeert in dit project via het Productschap Tuinbouw

---

augustus 2011

F. Kreuk

10067

11099

Proeftuin Zwaagdijk
Tolweg 13
1681 ND Zwaagdijk-Oost
Telefoon (0228) 56 31 64
Fax (0228) 56 30 29
E-mail: proeftuin@proeftuinzwaagdijk.nl
www.proeftuinzwaagdijk.nl

SAMENVATTING

Een gezonde tulpenwortel is lang, dun en blank/wit van kleur. Bij de broei op water wordt gestreefd naar 3 tot 5 cm lange, blanke/witte wortels aan het einde van de bewortelingsperiode. Een probleem wat soms voorkomt is dat de wortels tijdens de beworteling bruin verkleuren en achterblijven in ontwikkeling. Dit kan leiden tot gewichtsverlies van het eindproduct en een verhoogde kans op uitval. Bij een zware bruinverkleuring zijn de wortels bovendien verdikt en blijven korter. In de meest ernstige gevallen zijn de wortels donkerbruin van kleur en groeien nauwelijks uit. Het komt zelfs voor dat de wortels afsterven en dat de partij afgeschreven kan worden.

De huidige methode om bruinverkleuring tegen te gaan is verversen van het water. Dit is echter arbeidsintensief, werkt kostenverhogend en is milieubelastend. Het afgevoerde water moet immers geloosd worden en het verse water moet weer voorzien worden van nieuwe meststoffen.

Onderzoek heeft uitgewezen dat de in het water aanwezige fenolen, die afkomstig zijn uit de bolhuid, voor de problemen zorgen en dat die met het middel Disappyr weggevangen kunnen worden.

Proeftuin Zwaagdijk heeft twee jaar onderzoek gedaan met Disappyr met als doel het ontwikkelen van een praktische toepassing en het bepalen van de juiste dosering. Het onderzoek heeft zich gericht op de teelt in stilstaand water. De bloembollensector heeft in dit project geïnvesteerd via het Productschap Tuinbouw.

In het eerste seizoen 2009/2010 is in overleg met de begeleidingscommissie de standaard dosering bepaald op 0,1 gram per liter water in de broeibak en hiervan zijn de verschillende doseringen afgeleid. Echter voorafgaande aan het tweede seizoen 2010/2011 werd in de praktijk 0,4 gram per liter water in de broeibak geadviseerd. In overleg met de begeleidingscommissie is toen besloten om voor het tweede seizoen deze hogere dosering als basis toe te passen.

Uit de proeven bleek dat ondanks de soms grote verschillen in bruinverkleuring dit vaak niet leidde tot een hoger plantgewicht en minder uitval. Alleen bij zware bruinverkleuring leek Disappyr positief te werken op lengte en gewicht van de tulpen.

Ook werd duidelijk dat kort dompelen (in en uit het water), 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit een voorraadbak met Disappyr methoden zijn die door de praktijk ingezet kunnen worden om bruine wortels te voorkomen/beperken. Disappyr was niet schadelijk voor het gewas tulp.

In 2010 waren de verschillen tussen 0,1 en 0,2 gram Disappyr in effectiviteit tegen bruine wortels klein. In 2011 leek de dosering van 0,8 gram per liter water Disappyr bij de handmatige toevoeging effectiever tegen bruine wortels dan 0,2 en 0,4 gram per liter water. Door deze verschillende resultaten kan geen definitieve uitspraak worden gedaan over de juiste dosering en lijkt deze afhankelijk te zijn van de mate van bruinverkleuring van de wortels.

In 2009/2010 leek vijftien minuten dompelen in 3 tot 7 gram per liter water, wat resulteerde in 0,1 gram per liter water in de broeibak, de meest effectieve methode, maar in 2010/2011 was er geen verschil tussen de verschillende methodes. Wel dient opgemerkt te worden dat het dompelbad en douchebehandeling éénmalig gebruikt zijn. Meermalig gebruik van het bad kan invloed hebben op de resultaten, maar vervolgonderzoek hiernaar zal uitsluitsel moeten geven.

Inhoud

SAMENVATTING	2
1. INLEIDING	4
2. PROEFOPZET	4
3. VARIANTIE ANALYSE	6
4. RESULTATEN EN CONCLUSIES 2010.....	7
4.1 Meting fenolen.....	7
4.2 White Dream	7
4.3 Carola	9
4.4 Viking.....	11
4.5 Casablanca.....	12
4.6 Conclusies 2010.....	14
5. RESULTATEN EN CONCLUSIES 2011.....	15
5.1 White Dream (A & P Flowers).....	15
5.2 White Dream (Verbruggen).....	16
5.3 Casablanca.....	18
5.4 Melrose.....	19
5.5 Conclusies 2011.....	21
6. ALGEMENE CONCLUSIES	21
BIJLAGEN	22
1. Proefopzet en kasschema 10067 en 11099.....	22
2. Foto's	24

VOORKOMEN BRUINE WORTELS BIJ DE BROEIERIJ VAN TULPEN

1. INLEIDING

Een gezonde tulpenwortel is lang, dun en blank/wit van kleur. Bij de waterbroei wordt gestreefd naar 3 tot 5 cm lange, blanke/witte wortels aan het einde van de bewortelingsperiode. Een probleem wat zich soms voordoet bij de broei op water is dat de wortels tijdens de beworteling bruin verkleuren en achterblijven in ontwikkeling. Bij een zware bruinverkleuring zijn de wortels bovendien verdikt en blijven korter. In de meest ernstige gevallen zijn de wortels donkerbruin van kleur en groeien nauwelijks uit. Na het verversen (één of meerdere keren) van het water groeien de wortels in veel gevallen wel (wit) verder maar het komt ook voor dat de wortels afsterven en de partij afgeschreven kan worden. Een verstoorde wortelgroei kan leiden tot gewichtsverlies van het eindproduct en een verhoogde kans op uitval. Onderzoek heeft uitgewezen dat de in het water aanwezige fenolen, die afkomstig zijn uit de bolhuid van met name jong gerooide bollen, voor de problemen zorgen. Deze fenolen kunnen met het middel Disappyr weggevangen worden. Tot heden toe luidt het advies ter voorkoming van bruine wortels: water verversen en dat soms meerdere keren of de bollen kaal maken. Het verversen van het water is arbeidsintensief, werkt kostenverhogend en milieubelastend. Het afgevoerde water moet geloosd worden en het verse water moet weer voorzien worden van meststoffen. Ook het kaalmaken van de bollen is arbeidsintensief en kostenverhogend.

Proeftuin Zwaagdijk heeft twee jaar onderzoek gedaan naar het voorkómen van bruine wortels met het middel Disappyr. Het doel was het ontwikkelen van een praktische toepassing en het bepalen van de juiste dosering. Het onderzoek heeft zich gericht op de teelt in stilstaand water. De bloembollensector heeft in dit project geïnvesteerd via het Productschap Tuinbouw (PT 13895).

De verslagen waarvan hieronder de resultaten besproken worden, staan bij Proeftuin Zwaagdijk geregistreerd onder nummer 10067 en 11099.

2. PROEFOPZET

De proeven bestonden uit 10 behandelingen in 4 herhalingen en werden uitgevoerd met normale broeirassen (zie tabellen 3 en 4) waarvan bekend is dat ze gevoelig zijn voor bruinverkleuring van de wortels. De behandelingen staan in de tabellen 1 en 2.

Tabel 1. Behandelingen 2009/2010

	behandelingen 10067
1	Onbehandeld
2	Disappyr kort dompelen (in en uit het water) (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
3	Disappyr 15 minuten dompelen (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
4	Disappyr d.m.v. 10 minuten douchen (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
5	Disappyr bij afvullen uit voorraadbak (0,1 g/l water in broeibak)
6	Disappyr (0,05 g/liter water in de broeibak)
7	Disappyr (0,1 g/liter water in de broeibak)
8	Disappyr (0,2 g/liter water in de broeibak)
9	1 maal water verversen
10	2 maal water verversen

Tabel 2. Behandelingen 2010/2011

	behandelingen 11099
1	Onbehandeld
2	Disappyr kort dompelen (in en uit het water) (25 g/l water in het bad, 0,4 g/l water in broeibak)
3	Disappyr 15 minuten dompelen (25 g/liter water, 0,4 g/l water in broeibak)
4	Disappyr d.m.v. 10 minuten douchen (25 g/liter water, 0,4 g/l water in broeibak)
5	Disappyr bij afvullen uit voorraadbak (0,4 g/liter water)
6	Disappyr (0,2 g/liter water in de broeibak)
7	Disappyr (0,4 g/liter water in de broeibak)
8	Disappyr (0,8 g/liter water in de broeibak)
9	1 maal water verversen
10	2 of 3 maal water verversen

Disappyr is een product wat niet oplost in het water. Bij de behandelingen 2, 3, 4 en 5 werd daarom het water in de dompel- douche en voorraadbakken met de toegediende concentraties continu rondgepompt.

Bij de behandelingen 2, 3 en 4 ging het erom dat er voldoende Disappyr aan de bollen bleef plakken, zodat na het opplanten het middel door broezen van bovenaf in het water terecht kon komen.

In het eerste seizoen 2009/2010 is in overleg met de begeleidingscommissie de standaard dosering bepaald op 0,1 gram per liter water in de broeibak.

Voorafgaande aan het seizoen 2010/2011 werd naar aanleiding van praktijkervaringen 0,4 gram per liter als standaard geadviseerd. In overleg met de begeleidingscommissie is toen besloten om voor het tweede seizoen deze hogere dosering als standaard toe te passen.

Omdat in seizoen 2009/2010 de dosering in de dompel- en douchebaden bij behandelingen 2, 3 en 4 afhankelijk was van de wateropname, werd vóór het planten bepaald hoeveel water de bollen opnamen. Het middel werd vervolgens in de dompel- en douchebaden in die mate toegevoegd (3,5 tot 7 gram per liter) dat de concentratie in de broeibak na de toepassingen 0,1 gram per liter was.

In seizoen 2010-2011 is voor een praktischere werkwijze gekozen en is een zelfde dosering van 25 gram per liter water voor alle dompel- en douchebehandelingen aangehouden, zonder rekening te houden met de wateropname van de bollen. De dosering in de broeibak kwam daardoor overeen met de adviesdosering van 0,4 g/liter.

Bij behandeling 5 werd water uit een voorraadbak, waarin de concentratie Disappyr continu werd rondgepompt, afgevoerd in de broeibak.

Bij de behandelingen 6, 7 en 8 zijn drie doseringen getest: In het eerste seizoen 0,05 g/l, 0,1 g/l en 0,2 g/l en in het tweede 0,2 g/l, 0,4 g/l en 0,8 g/l. Hierbij werd het middel vóór het planten opgelost in water en in de bak gegoten. Na het planten werd het water aan de broeibak toegevoegd. Tenslotte zijn ter vergelijking twee waterverversings-behandelingen meegenomen (1x en 2x verversen tijdens de beworteling) en een controlebehandeling (onbehandeld).

Bij de lange dompeling en douchen moet opgemerkt worden dat in deze proef het bad één keer werd gebruikt. In de praktijk zal het zo zijn dat het dompelbad continu wordt gebruikt, waardoor het water wellicht meer fenolen gaat bevatten. Er zal dan regelmatig Disappyr bijgevoegd moeten worden, maar dit is niet in deze proef meegenomen.

Vóór het planten zijn de bollen per veldje afgeteld en is het plantgewicht gelijk gemaakt. Het water werd tijdens de beworteling en groei in de kas bemest met Calciumnitraat en NPK (Kristalon oranje) zodanig dat de EC bij bewortelen 1,8 en in de kas 1,5 was. De plantdikte was in het eerste seizoen 100 bollen per bak, in het tweede seizoen werden van de maat 12/+ 92 bollen per bak opgeplant en van de maat 11/12 100 bollen. De temperatuursbehandeling voor de bollen was 20°C tot 21 oktober, daarna 17°C tot de koeldatum. De koeltemperatuur

was 7°C tot 1 december, vanaf die datum bij 2°C. In de tabellen 3 en 4 staan de broerij gegevens vermeld.

Tabel 3. Broerijgegevens 10067

Cultivars	'White Dream'	'Carola'	'Viking'	'Casablanca'
Bolmaat	12/op	12/op	11-12	12/op
Koeldatum	31 oktober 2009	31 oktober 2009	7 november 2009	15 oktober 2009
Plant- en beh.data	28 januari 2010	28 januari 2010	4 februari 2010	4 februari 2010
Koudeweken	15,5	15,5	15,5	19
Verversingsdatum 1x	4/2	4/2	11/2	11/2
Verversingsdata 2 x	4/2, 11/2	4/2, 11/2	11/2, 18/2	11/2, 18/2
Inhaaldatum	18 februari 2010	18 februari 2010	25 februari 2010	25 februari 2010
Oogstperiode	5 – 9 maart 2010	5 – 9 maart 2010	12 – 15 maart 2010	12 – 15 maart 2010
Broeifust	Hydro tray	Hydro tray	Hydro tray	Hydro tray
Aantal herhalingen	4			
Aantal bollen per bak	100			
Bewort. en kastemp.	5°C en 17°C			
Proefplaats	Proeftuin Zwaagdijk			

Tabel 4. Broerijgegevens 11099

Cultivars	'White Dr.' (APFl)	'White Dr.' (Verbr.)	'Casablanca'	'Melrose'
Bolmaat	12/op	12/op	12/op	11-12
Koeldatum	23 oktober 2010	5 november 2010	12 oktober 2010	13 oktober 2010
Plant- en beh.data	26 januari 2011	4 februari 2011	8 februari 2011	1 februari 2011
Koudeweken	15,5	15,5	19	15,5
Verversingsdatum 1x	2/2	11/2	15/2	8/2
Verversingsdata 2-3 x	2/2, 10/2	11/2, 18/2, 23/2	15/2, 18/2, 23/2	8/2, 18/2
Inhaaldatum	11 februari 2011	23 februari 2011	23 februari 2011	18 februari 2011
Oogstperiode	2 – 6 maart 2011	9 – 14 maart 2011	12 – 16 maart 2011	4 – 8 maart 2011
Broeifust	Hydro tray	Hydro tray	Hydro tray	Hydro tray
Aantal herhalingen	4			
Aantal bollen per bak	92 (12/op), 100 (11-12)			
Bewort. en kastemp.	5°C en 17°C			
Proefplaats	Proeftuin Zwaagdijk			

Tijdens de beworteling is het aantal fenolen in het water gemeten, wat de mate van bruinverkleuring van het water aangeeft. Tijdens de beworteling en bij het inhalen zijn de wortels beoordeeld op kleur (1 = bruin, 10 = wit) en lengte (cm).

Bij de oogst is van iedere behandeling de plantlengte (cm), het plantgewicht (g) en het gewicht per cm steellengte (g/cm) bepaald. Het gewicht per cm steellengte is een maat voor de stevigheid van het gewas. Ook is de mate van nekken beoordeeld. Hierbij wordt gemeten hoeveel cm de bloem in het blad zit. Hoe meer de bloem uit het blad steekt, des te meer de tulp nekt. Tenslotte zijn de bloemgrootte en het percentage uitval bepaald.

3. VARIANTIE ANALYSE

Met behulp van de variantie-analyse is bepaald of de behandelingen significant van elkaar verschillen. Er is gewerkt met een betrouwbaarheidsinterval van 95% ($P = 0,05$). De LSD geeft het kleinst betrouwbare verschil aan. Indien het verschil tussen twee getallen groter is dan de LSD dan is het verschil betrouwbaar. Voor de duidelijkheid is dit in de tabel weergegeven met letters. Wordt een behandeling gekwalificeerd met a en de andere met b dan is er sprake van een significant verschil, echter verschillen tussen a en ab zijn niet significant. De p-waarde die onder de tabel vermeld is geeft de significantie aan, hoe kleiner dit getal is hoe groter de significantie. De afkorting n.s. die soms in de tabel gebruikt wordt, betekent niet significant.

4. RESULTATEN EN CONCLUSIES 2010

4.1 Meting fenolen

In tabel 5 staan de resultaten van de fenolenmetingen per ras. Deze metingen zijn rond het inhalen uitgevoerd.

Tabel 5. Resultaten meting fenolen

nr	behandelingen	mg/l totaal fenolen			
		18 feb 'Wh.Dream'	18 feb 'Carola'	26 feb 'Viking'	26 feb 'Casablanca'
1	Onbehandeld	121	234	32	32
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	141	87	34	31
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	45	237	34	29
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	60	168	33	28
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	56	229	51	28
6	Disappyr (0,05 g/l)	129	95	33	32
7	Disappyr (0,1 g/l)	98	87	39	29
8	Disappyr (0,2 g/l)	86	113	32	31
9	Een keer verversen	33	42	29	26
10	Twee keer verversen	26	26	27	26

Omdat de fenolenmetingen in enkelvoud zijn uitgevoerd kon geen betrouwbare statistische analyse gemaakt worden. Duidelijk is wel dat de resultaten per ras heel verschillend zijn en dat de rassen Viking en Casablanca weinig bruinverkleuring hadden..

4.2 White Dream

Wortelbeoordeling

Tabel 6. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'White Dream'

nr	behandelingen	wortelkleur		wortellengte (cm)	
		18 februari		18 februari	8 maart
1	Onbehandeld	2,0	a	1,0	a
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	3,0	b	1,5	b
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	5,0	d	3,0	cd
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	4,0	c	1,3	abcd
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	3,0	b	1,1	bc
6	Disappyr (0,05 g/l)	2,3	ab	1,0	ab
7	Disappyr (0,1 g/l)	3,0	b	1,4	ab
8	Disappyr (0,2 g/l)	3,0	b	1,5	ab
9	Een keer verversen	4,0	c	3,0	d
10	Twee keer verversen	6,0	e	4,0	d
	p-value	< 0,001		< 0,001	
	LSD	0,9		0,8	

wortelkleur

Twee keer verversen had de minst bruine wortels van alle behandelingen, gevolgd door een keer verversen.

De wortels waren met vijftien minuten dompelen minder bruin dan kort dompelen, tien minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak. Alle vier behandelingen hadden minder bruine wortels dan onbehandeld.

Op de behandeling met 0,05 gram/liter water na hadden de handmatig afgevulde behandelingen minder bruine wortels dan onbehandeld.

wortellengte

Bij het inhalen (18 februari) waren de wortels van de behandeling met twee keer verversing het langst van alle behandelingen.

Met 15 minuten dompelen waren de wortels langer dan kort dompelen en 10 minuten douchen. De beide dompelbehandelingen hadden langere wortels dan onbehandeld. De behandeling met douchen had even lange wortels als onbehandeld.

Alleen de behandeling met 0,2 g/l Disappyr had langere wortels dan onbehandeld. De behandelingen met 0,05 en 0,1 g/l hadden even lange wortels als onbehandeld.

Bij de oogst op 8 maart hadden de verversingsbehandelingen de langste wortels, alleen de verschillen met 15 minuten dompelen en douchen waren niet betrouwbaar.

De wortels van dompelen, douchen en het afvullen uit de voorraadbak waren langer dan onbehandeld. De wortels van het lang dompelen en douchen waren langer dan van het kort dompelen.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 7. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v 'White Dream'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem in blad in cm	bloem grootte (cm)
1	Onbehandeld	3,1	34,2 a	42,4 ab	0,81	1,2	4,6 ab
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	4,9	35,2 a-e	42,8 bc	0,82	1,2	4,8 c
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	1,5	36,0 de	43,3 c-e	0,83	1,2	4,7 bc
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	4,1	34,5 ab	42,0 a	0,83	1,2	4,7 ab
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	2,5	35,4 b-e	43,4 c-e	0,82	1,1	4,6 a
6	Disappyr (0,05 g/l)	3,3	35,1 a-d	43,5 de	0,81	1,0	4,6 a
7	Disappyr (0,1 g/l)	4,8	35,7 c-e	43,6 e	0,82	1,1	4,7 ab
8	Disappyr (0,2 g/l)	3,5	34,8 a-c	42,9 b-d	0,81	1,0	4,7 ab
9	Een keer verversen	1,5	36,3 e	43,5 de	0,83	1,1	4,7 ab
10	Twee keer verversen	3,5	36,2 de	43,7 e	0,83	1,1	4,6 a
	p- waarde	0,414	0,005	< 0,001	0,080	0,630	0,012
	Lsd	n.s.	1,1	0,7	n.s.	n.s.	0,1

Gewicht

Het plantgewicht van de verversingsbehandelingen was hoger dan onbehandeld. Het verschil tussen een keer en twee keer verversen was niet significant. De tulpen van de ververste behandelingen waren zwaarder dan de gedouchte behandeling en de handmatig afgevulde behandeling met 0,2 g/l Disappyr.

De behandeling met 15 minuten dompelen had zwaardere tulpen dan onbehandeld en 10 minuten douchen. Het gewichtsverschil tussen kort dompelen en 10 minuten douchen was niet betrouwbaar. Handmatig afvullen had zwaardere tulpen dan onbehandeld en was niet betrouwbaar verschillend ten opzichte van dompelen en douchen.

De tulpen die behandeld waren met Disappyr en handmatig afgevuld met 0,1 g/l hadden een hoger plantgewicht dan onbehandeld. Het gewichtsverschil tussen de handmatig afgevulde behandelingen was niet betrouwbaar.

Lengte

De tulpen van de verversingsbehandelingen waren langer dan onbehandeld. Het verschil tussen een keer en twee keer verversen was niet significant. De tulpen van de ververste behandelingen waren langer dan de gedouchte en de kortgedompelde behandelingen.

De behandeling met 15 minuten dompelen en afvullen uit de voorraadbak hadden langere planten dan onbehandeld en tien minuten douchen. De korte dompeling en douchen hadden een vergelijkbare lengte als onbehandeld.

De tulpen van handmatig afvullen met 0,05 en 0,1 g/l waren langer dan de tulpen van de onbehandelde behandeling, het lengteverschil tussen handmatige afvulling met 0,2 g/l en onbehandeld was niet betrouwbaar. Handmatige afvulling met 0,1 g/l had langere tulpen dan met 0,2 g/l. Er waren geen betrouwbare verschillen in uitvalspercentage waargenomen.

Bloemgrootte

Bij korte dompeling waren de bloemen groter dan bij douchen, afvullen uit de voorraadbak en onbehandeld. Het verschil met lange dompeling was niet significant. Verder waren er geen betrouwbare verschillen in bloemgrootte.

In percentage uitval, stevigheid en nekken waren de behandelingen niet betrouwbaar.

4.3 Carola

Wortelbeoordeling

Tabel 8. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'Carola'

nr	behandelingen	wortelkleur		wortellengte (cm)			
		18 februari		18 februari		11 maart	
1	Onbehandeld	1,0	a	1,0	a	1,4	a
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	1,0	a	1,0	a	2,6	b
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	1,0	a	1,0	a	1,4	a
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	1,5	ab	1,5	ab	2,1	ab
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	1,0	a	1,0	a	1,3	a
6	Disappyr (0,05 g/l)	2,0	b	2,0	b	2,1	ab
7	Disappyr (0,1 g/l)	2,0	b	1,3	ab	3,0	b
8	Disappyr (0,2 g/l)	1,3	a	1,0	a	2,1	ab
9	Een keer verversen	4,0	c	3,3	c	5,1	c
10	Twee keer verversen	5,0	d	4,0	c	4,8	c
	p-value	< 0,001		< 0,001		< 0,001	
	LSD	0,7		0,8		0,9	

Wortelkleur

De tulpen waarvan het water twee keer werd verversd had de minst bruine wortels van alle behandelingen, gevolgd door een keer verversen.

De wortels van de behandelingen met het handmatig toegediende middel met 0,05 g/l en 0,1 g/l waren minder bruin dan van onbehandeld. Daarnaast waren de wortels van deze behandelingen minder bruin dan de behandeling met 0,2 g/l.

De wortelkleur van de behandelingen met dompelen, douchen en afvullen uit de voorraadbak verschilden niet met onbehandeld. Ook de onderlinge verschillen waren niet betrouwbaar.

Wortellengte

De wortels van de ververste bollen waren bij inhalen en bij de oogst langer dan alle andere behandelingen. Tussen een en twee keer verversen waren geen verschillen.

De wortellengte van de kort gedompelde bollen waren bij de oogst langer dan onbehandeld, de lang gedompelde bollen en van de bollen van het afvullen uit de voorraadbak. Verder waren er noch bij inhalen, noch bij de oogst geen significante verschillen in wortellengte tussen gedompelde en gedouchte bollen en onbehandeld.

Het handmatig afvullen met 0,05 g/l had bij het inhalen langere wortels dan onbehandeld en dan 0,2 g/l. Het lengteverschil van deze behandeling was bij de oogst niet meer significant. Het handmatig afvullen met 0,1 g/l had bij de oogst langere wortels dan onbehandeld. Verder waren er bij deze behandelingen geen betrouwbare verschillen in wortellengte.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 9. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v 'Carola'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem in blad in cm	bloem grootte (cm)
1	Onbehandeld	0,0	33,6 ab	43,5	0,77 ab	-0,3 a	5,2
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	0,5	35,3 bc	44,0	0,80 bc	-0,2 ab	5,1
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	0,3	32,7 a	43,0	0,76 a	-0,1 a-c	5,1
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	0,3	35,2 bc	43,7	0,81 c	0,3 b-d	5,0
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	1,0	32,1 a	42,7	0,75 a	-0,4 a	5,1
6	Disappyr (0,05 g/l)	0,3	35,3 bc	43,6	0,81 c	0,5 d	5,3
7	Disappyr (0,1 g/l)	0,3	36,6 c	44,1	0,83 c	0,5 d	5,2
8	Disappyr (0,2 g/l)	0,0	35,2 bc	43,7	0,81 c	0,4 cd	5,2
9	Een keer verversen	0,0	38,5 d	43,4	0,89 d	1,1 e	5,2
10	Twee keer verversen	0,3	39,2 d	44,7	0,88 d	1,1 e	5,2
	p- waarde	0,530	< 0,001	0,128	< 0,001	< 0,001	0,217
	Lsd	n.s.	1,8	n.s.	0,03	0,5	n.s.

Plantgewicht

Het plantgewicht van de verversingsbehandelingen was beter dan de andere behandelingen. De tulpen van de korte dompeling en het douchen waren zwaarder dan 15 minuten dompeling en het afvullen uit de voorraadbak. Het gewichtsverschil tussen deze vier behandelingen en onbehandeld was niet significant.

De tulpen behandeld met 0,1 g/l Disappyr waren zwaarder dan de tulpen van onbehandeld. Er waren geen betrouwbare verschillen tussen de handmatig afgevlude behandelingen.

Stevigheid

De stevigheid (gewicht in gram per cm) van de tulpen van de ververste behandelingen was beter dan de andere behandelingen.

Kort dompelen en douchen had stevigere tulpen dan lang dompelen en afvullen uit de voorraadbak tot gevolg. De dompelbehandelingen en afvullen uit de voorraadbak waren vergelijkbaar met onbehandeld.

Nekken

De tulpen van de ververste behandelingen nekten minder dan de andere behandelingen. De tulpen van de handmatig afgevlude behandelingen nekten minder dan onbehandeld. De tulpen van de douchebehandeling nekten minder dan onbehandeld en afvullen uit de

voorraadbak. De dompelbehandelingen en afvullen uit de voorraadbak waren vergelijkbaar met onbehandeld. Tussen de dompelbehandelingen en douchen waren geen verschillen in nekgroei.

Er waren geen verschillen in uitval, lengte en bloemgrootte tussen de behandelingen.

4.4 Viking

Wortelbeoordeling

Tabel 10. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'Viking'

nr	behandelingen	wortelkleur		wortellengte (cm)	
		25 februari		25 februari	15 maart
1	Onbehandeld	6,3	a	3,8	5,6
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	6,7	ab	5,1	6,6
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	8,0	d	5,8	6,0
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	7,8	cd	4,3	6,1
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	7,3	bcd	4,0	6,1
6	Disappyr (0,05 g/l)	7,0	abc	4,3	6,4
7	Disappyr (0,1 g/l)	7,0	abc	3,5	5,9
8	Disappyr (0,2 g/l)	8,0	d	4,3	6,3
9	Een keer verversen	8,0	d	4,5	6,4
10	Twee keer verversen	8,0	d	4,3	6,4
	p-value	0,001		0,200	0,824
	LSD	0,9		n.s.	n.s.

Wortelkleur

De partij had weinig las van bruine wortels en de verschillen waren klein. De wortels van de ververste behandelingen waren blanker dan van de kort gedompelde, handmatig afgefulde met 0,05 en 0,1 g/l en onbehandeld. Tussen een en twee keer verversen zat geen verschil.

Vijftien minuten dompelen, tien minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak leidden tot minder bruine wortels dan onbehandeld en kort dompelen. Tussen lang dompelen, douchen en afvullen uit de voorraadbak was geen betrouwbaar verschil en tussen kort dompelen en afvullen uit de voorraadbak was het verschil in wortelkleur niet significant.

De bollen van de handmatig afgefulde behandeling met 0,2 g/l hadden minder bruine wortels dan met 0,05 g/l en 0,1 g/l en onbehandeld. Het verschil met handmatig afgefuld met 0,05 en 0,1 g/l was niet significant. Verder waren er geen verschillen in wortelkleur tussen de behandelingen.

Wortellengte.

De verschillen in wortellengte tussen de behandelingen waren niet betrouwbaar.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 11. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v. 'Viking'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem in blad in cm	bloem grootte (cm)
1	Onbehandeld	1,3	32,3	41,6 abc	0,78 ab	1,2	4,6 b-d
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	0,6	32,8	42,1 c	0,78 a	1,4	4,7 d
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	0,8	32,7	42,0 bc	0,78 ab	1,0	4,6 cd
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	0,3	32,2	41,2 a	0,78 ab	1,3	4,4 a
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	1,0	32,7	41,5 ab	0,79 ab	0,7	4,6 a-c
6	Disappyr (0,05 g/l)	0,5	32,3	41,5 ab	0,78 ab	1,1	4,6 a-c
7	Disappyr (0,1 g/l)	0,5	32,4	41,2 a	0,79 b	1,3	4,5 ab
8	Disappyr (0,2 g/l)	0,5	32,6	42,0 bc	0,78 a	0,8	4,6 a-c
9	Een keer verversen	0,5	33,0	41,1 a	0,80 c	1,3	4,6 b-d
10	Twee keer verversen	1,3	33,4	41,5 ab	0,80 c	1,0	4,7 cd
	p- waarde	0,828	0,097	0,005	0,000	0,284	0,007
	Lsd	n.s.	n.s.	0,6	0,01	n.s.	0,1

Plantlengte

Het kort dompelen resulteerde in langere tulpen dan het douchen van tulpen, het afvullen uit de voorraadbak en waterversing. Bij vijftien minuten dompelen waren de tulpen langer dan bij 10 minuten douchen en een keer verversen. Handmatig afvullen met 0,2 gram/l resulteerde in langere tulpen dan handmatig afvullen met 0,1 gram/l.

Stevigheid

De tulpen van de verversingsbehandelingen waren steviger dan de andere behandelingen. De handmatig afgevlude behandeling met 0,1 g/l had stevigere tulpen dan met 0,2 g/l. Verder waren de behandelingen vergelijkbaar met onbehandeld.

Bloemgrootte

Het douchen van de tulpen had minder grote bloemen tot gevolg dan het dompelen en onbehandeld. Bij kort dompelen waren de bloemen groter dan bij het afvullen uit de voorraadbak. Verder waren er geen significante verschillen tussen de behandelingen.

4.5 Casablanca

Wortelbeoordeling

Tabel 12. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'Casablanca'

nr	behandelingen	wortelkleur		wortellengte	
		25 februari		25 februari	15 maart
1	Onbehandeld	4,0	a	2,5	a
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	5,0	b	3,5	ab
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	6,0	c	4,5	bc
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	8,0	e	5,5	c
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	6,8	d	4,5	bc
6	Disappyr (0,05 g/l)	5,8	c	3,5	ab
7	Disappyr (0,1 g/l)	7,0	d	5,0	c
8	Disappyr (0,2 g/l)	7,0	d	5,0	c
9	Een keer verversen	7,0	d	3,8	b
10	Twee keer verversen	7,3	d	4,5	bc
	p-value	< 0,001		0,001	0,002
	LSD	0,5		1,2	0,6

Wortelkleur

Alle behandelingen hadden minder bruine wortels dan onbehandeld.

De wortels van de douchebehandeling waren het witst van alle behandelingen, gevolgd door afvullen uit de voorraadbak. Het afvullen uit de voorraadbak was vergelijkbaar met verversing. Bij lang dompelen waren de wortels blanker dan bij kort dompelen.

Het verschil in wortelkleur tussen een keer en twee keer verversen was niet betrouwbaar.

De wortels van de behandelingen met handmatig afvullen met 0,1 en 0,2 g/l waren bruiner dan met 0,05 g/l.

Verder waren er geen significante verschillen in wortelkleur.

Wortellengte

De wortels van de douchebehandeling waren bij inhalen op 25 februari langer dan van het kort dompelen en onbehandeld. Er was geen significant verschil tussen lang dompelen, douchen en afvullen uit de voorraadbak. Het verschil tussen kort dompelen en onbehandeld was niet betrouwbaar.

De verversingsbehandelingen hadden langere wortels dan onbehandeld. Tussen een en twee keer verversen was het lengteverschil niet betrouwbaar.

Handmatig afvullen met 0,1 en 0,2 g/l leidden tot minder bruine wortels dan handmatig afvullen met 0,05 g/l en onbehandeld. Tussen handmatig afvullen met 0,05 g/l en onbehandeld was het verschil in wortelkleur niet betrouwbaar.

Bij de oogst op 25 maart hadden alle behandelingen langere wortels dan onbehandeld.

De behandeling met een keer verversen had minder lange wortels dan de behandelingen met dompelen en douchen, afvullen uit de voorraadbak en handmatig afvullen met 0,05 g/l.

Verder waren er geen betrouwbare lengteverschillen tussen de behandelingen.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 13. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v 'Casablanca'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem in blad in cm	bloem grootte (cm)
1	Onbehandeld	0,5	33,5 bc	44,2 bc	0,76	-0,7	4,4
2	Disappyr kort dompelen (0,1 g/l)	0,9	34,0 c	44,6 cd	0,76	-0,7	4,4
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,1 g/l)	1,1	32,9 ab	43,6 ab	0,75	-0,5	4,3
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,1 g/l)	1,8	32,7 ab	44,1 abc	0,74	-1,1	4,3
5	Disappyr voorraadbak (0,1 g/l)	0,7	33,8 c	45,4 d	0,75	-1,2	4,4
6	Disappyr (0,05 g/l)	0,0	33,6 bc	44,7 cd	0,76	-0,8	4,4
7	Disappyr (0,1 g/l)	1,3	32,8 ab	43,2 a	0,76	-0,6	4,3
8	Disappyr (0,2 g/l)	0,6	33,2 a-c	43,7 abc	0,76	-0,7	4,2
9	Een keer verversen	0,3	32,3 a	43,4 ab	0,74	-0,8	4,3
10	Twee keer verversen	1,6	32,9 ab	44,3 bc	0,74	-1,1	4,3
	p- waarde	0,631	0,010	0,002	0,275	0,072	0,690
	Lsd	n.s	0,9	1,0	n.s.	n.s.	n.s.

Plantgewicht

De tulpen die kort gedompeld werden en van afvullen uit de voorraadbak hadden een hoger plantgewicht dan de tulpen die 15 minuten gedompeld werden en gedoucht.

Het plantgewicht van de tulpen van een keer verversen was lichter dan onbehandeld, verder waren alle behandelingen vergelijkbaar in gewicht als onbehandeld.

Plantlengte

De tulpen van de behandeling met afvullen uit de voorraadbak waren langer dan onbehandeld. De tulpen van de handmatig afgevulde bakken met 0,05 g/l en onbehandeld waren langer dan met 0,1 g/l afgevuld.

De tulpen van het afvullen uit de voorraadbak waren langer dan van 15 minuten dompelen en douchen. Tulpen van de korte dompelbehandeling waren langer dan van de lange dompelbehandeling. Verder waren alle behandelingen vergelijkbaar in lengte als onbehandeld.

In uitval, stevigheid, nekken en bloemgrootte waren geen betrouwbare verschillen tussen de behandelingen.

4.6 Conclusies 2010

- De methoden kort dompelen (in en uit het water), 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit een voorraadbak met een concentratie van 0,1 gram per liter waren praktisch toepasbaar bij het gebruik van het middel Disappyr ter voorkoming van bruine wortels in de tulpenbroeierij op stilstaand water.
- Verversing van het water leidde tot minder fenolen in het water, minder bruine wortels en langere wortels dan onbehandeld. Twee keer verversen was beter dan een keer.
- Vijftien minuten dompelen met 3,5 tot 7 gram Disappyr per liter water in het dompelbad leek de meest effectieve toepassing ter voorkoming van bruine wortels te zijn.
- De toepassing van afvullen uit de voorraadbak met 0,1 gr/l Disappyr was in effectiviteit vergelijkbaar met vijftien minuten dompelen.
- De dosering van 0,1 gram per liter water Disappyr bij de handmatige toevoeging was effectiever tegen bruine wortels ten opzichte van onbehandeld dan 0,05 en 0,2 gram per liter.
- De cultivars 'White Dream' en 'Carola' hadden het meeste last van bruine wortels. Bij deze rassen had Disappyr een positieve invloed op lengte en gewicht van de tulpen. 'Casablanca' en 'Viking' hadden minder last in deze proef. De behandelingen met Disappyr hadden bij deze cultivars daarom weinig invloed ten opzichte van onbehandeld en waterversing.
- Bij de cultivar 'Carola' hadden alleen 0,05 g/l en 0,1 g/l enige werking ten opzichte van onbehandeld.

5. RESULTATEN EN CONCLUSIES 2011

5.1 White Dream (A & P Flowers)

Wortelbeoordeling

In tabel 14 zijn de resultaten van de wortelbeoordeling vermeld. Hierbij moet opgemerkt worden dat van bruinverkleuring van de wortels nauwelijks sprake was.

Tabel 14. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'White Dream' (A & P Flowers)

nr	behandelingen	wortels 10 februari			wortels 7 maart		
		lengte	kleur		lengte	kleur	
1	Onbehandeld	2,8	7,8	a	4,5	7,0	a
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	2,8	10,0	c	4,5	9,0	b
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	3,5	10,0	c	4,5	9,0	b
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	3,3	10,0	c	4,5	9,0	b
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	3,1	10,0	c	4,5	9,0	b
6	Disappyr (0,2 g/l)	2,8	10,0	c	4,5	9,0	b
7	Disappyr (0,4 g/l)	3,3	10,0	c	4,5	9,0	b
8	Disappyr (0,8 g/l)	2,8	10,0	c	4,5	9,0	b
9	Een keer verversen	3,3	9,8	c	4,5	9,0	b
10	Twee keer verversen	3,0	9,3	b	4,5	9,0	b
	p-value	0,372	<0,001		-	<0,001	
	LSD	0,8	0,4		-	0,3	

Wortelkleur

Op 10 februari was de wortelkleur van de onbehandelde bollen minder wit dan de behandelde bollen. De wortelkleur van de bollen die twee keer waren verversen zag er iets minder wit uit dan de overige behandelingen, verder waren er geen verschillen in wortelkleur.

Op 7 maart waren de wortels van alle behandelingen witter dan van de onbehandelde behandeling, verder was de wortelkleur van iedere behandeling hetzelfde.

Wortellengte

Tussen de behandelingen waren geen significante verschillen in wortellengte.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 15. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v. 'White Dream'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem grootte (cm)	bloem in blad in cm (nekken)		
1	Onbehandeld	1,3	32,3	a	44,6	0,7	4,7	0,5	cd
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	0,3	33,0	a-d	44,7	0,7	4,6	0,2	a-c
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	0,8	33,8	d	45,3	0,7	4,7	-0,1	a
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	0,5	33,0	a-c	44,8	0,7	4,7	0,0	ab
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	0,7	33,3	b-d	45,2	0,7	4,7	0,4	b-d
6	Disappyr (0,2 g/l)	0,8	32,9	ab	45,0	0,7	4,7	0,5	d
7	Disappyr (0,4 g/l)	1,3	32,7	ab	44,9	0,7	4,7	0,5	cd
8	Disappyr (0,8 g/l)	1,8	33,6	cd	45,5	0,7	4,7	0,4	cd
9	Een keer verversen	0,8	33,3	b-d	45,2	0,7	4,6	0,2	a-d
10	Twee keer verversen	0,8	33,0	a-d	45,3	0,7	4,7	0,4	cd
	p- waarde	0,632	0,020	0,300	0,134	0,205	0,018		
	Lsd	n.s.	0,8	n.s.	n.s.	n.s.	0,4		

Gewicht

De behandeling met 15 minuten dompelen had zwaardere tulpen dan onbehandeld en 10 minuten douchen. Het gewichtsverschil tussen kort dompelen en 10 minuten douchen was niet betrouwbaar. Handmatig afvullen had zwaardere tulpen dan onbehandeld en was niet betrouwbaar verschillend ten opzichte van dompelen en douchen.

De tulpen die behandeld waren met Disappyr en handmatig afgevuld met 0,8 g/l hadden een hoger plantgewicht dan de behandelingen met 0,2 en 0,4 g/l Disappyr en onbehandeld. De behandelingen met 0,2 en 0,4 g/l hadden een vergelijkbaar gewicht als onbehandeld.

De behandeling met een keer verversen had een hoger plantgewicht dan onbehandeld. Twee keer verversen had een vergelijkbaar plantgewicht als onbehandeld.

Tussen waterverversen en de behandelingen met Disappyr waren geen betrouwbare verschillen.

Bloem in blad (nekken)

De tulpen van de behandelingen met 15 minuten dompelen nekten minder dan onbehandeld en handmatig 0,1 g/l afvullen uit de voorraadbak. De tulpen die 10 minuten gedoucht waren hadden minder nekken dan de onbehandelde tulpen. Verder waren er tussen de behandelingen geen verschillen in nekgroei.

5.2 White Dream (Verbruggen)

Wortelbeoordeling

Tabel 16. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'White Dream' (Verbruggen)

nr	behandelingen	wortels 23 februari				wortels 11 maart			
		lengte		kleur		lengte		kleur	
1	Onbehandeld	1,8	a	3,5	a	3,6	a	7,0	a
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	3,5	b	7,8	bc	4,3	bc	8,0	b
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	4,8	c	8,3	c	4,5	bc	8,0	b
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	3,5	b	8,0	bc	4,3	bc	8,0	b
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	3,3	b	7,0	b	4,1	b	8,0	b
6	Disappyr (0,2 g/l)	4,0	bc	7,8	bc	4,6	c	8,0	b
7	Disappyr (0,4 g/l)	3,3	b	7,8	bc	4,1	b	8,0	b
8	Disappyr (0,8 g/l)	4,5	c	8,5	c	4,3	bc	8,0	b
9	Een keer verversen	3,3	b	7,0	b	4,4	bc	8,0	b
10	Twee keer verversen	3,5	b	7,0	b	4,3	bc	8,0	b
	p-value	<0,001		<0,001		<0,001		<0,001	
	LSD	0,9		1,1		0,4		0,3	

Alle behandelingen hadden bij inhalen en bij de oogst langere en wittere wortels dan de onbehandelde behandeling.

Wortellengte

De tulpen van de behandeling met 15 minuten dompelen hadden bij inhalen langere wortels dan kort dompelen, douchen, handmatig afvullen en verversen. De wortels van deze behandeling waren vergelijkbaar in lengte als de behandeling met 0,8 g/l Disappyr handmatig afgevuld. De dosering met 0,8 g/l Disappyr had langere wortels dan 0,4 g/l en verversen. Bij de oogst waren de wortels van de behandeling met 0,2 g/l handmatig afgevuld langer dan 0,4 g/l. Verder waren er geen betrouwbare verschillen in wortellengte bij inhalen.

Wortelkleur

De wortels van de tulpen van de behandeling met 15 minuten dompelen waren bij het inhalen witter dan van het handmatig afvullen uit de voorraadbak en verversen. De wortels van de tulpen met 0,8 g/l Disappyr afgevuld waren witter dan verversen. Verder waren er geen verschillen in wortelkleur. Bij de oogst waren de verschillen in wortelkleur tussen de behandelingen niet meer betrouwbaar.

Beoordeling bij de oogst

Tab. 17. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v 'White Dream' (Verbruggen)

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem grootte (cm)	bloem in blad in cm (nekken)
1	Onbehandeld	1,3	34,6 ab	42,5 a	0,81	4,5	-1,5
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	3,3	35,7 de	43,5 c-e	0,82	4,7	-1,9
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	2,3	35,4 b-e	43,5 c-e	0,82	4,6	-1,9
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	1,0	36,2 e	43,4 c-e	0,83	4,6	-1,8
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	1,5	35,5 c-e	43,1 b-d	0,83	4,6	-1,9
6	Disappyr (0,2 g/l)	1,3	35,1 a-d	42,9 a-c	0,82	4,6	-1,7
7	Disappyr (0,4 g/l)	2,1	34,4 a	42,7 ab	0,81	4,6	-1,4
8	Disappyr (0,8 g/l)	2,3	34,7 a-c	42,7 ab	0,81	4,6	-1,7
9	Een keer verversen	2,5	35,7 de	43,6 de	0,82	4,6	-1,8
10	Twee keer verversen	2,5	36,2 e	43,8 e	0,83	4,7	-1,6
	p- waarde	0,707	0,002	<0,001	0,162	0,262	0,085
	Lsd		0,9	0,6	n.s.	n.s.	n.s.

Plantgewicht

De behandelingen met kort dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak hadden een hoger plantgewicht dan onbehandeld. Tussen die behandelingen waren de verschillen niet betrouwbaar. De behandeling met 15 minuten dompelen had een vergelijkbaar plantgewicht als onbehandeld.

De handmatig afgevlude behandelingen waren vergelijkbaar in gewicht als de onbehandelde behandeling, de verschillen tussen de behandelingen waren niet betrouwbaar. Een en twee keer verversen leidde tot een hoger plantgewicht vergeleken met onbehandeld, het verschil tussen een en twee keer verversen was niet significant.

Plantlengte

De behandelingen met kort en 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak hadden langere tulpen dan de onbehandelde behandeling. de verschillen tussen de behandleingen waren niet significant.

De plantlengte van de handmatig afgevlude behandelingen verschilde niet significant met onbehandeld en tussen de behandelingen waren de verschillen ook niet betrouwbaar. Het verversen (1 en 2 keer) van het water had langere tulpen tot gevolg vergeleken met handmatig afvullen en onbehandeld. Tussen een en twee keer verversen zat geen betrouwbaar verschil in lengte.

In uitval, gram per cm, cm bloem in blad en bloemgrootte waren de verschillen niet betrouwbaar.

5.3 Casablanca

Wortelbeoordeling

Tabel 18. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'Casablanca'

nr	behandelingen	wortels 23 februari		wortels 14 maart	
		lengte (cm)	kleur	lengte (cm)	kleur
1	Onbehandeld	1,0 a	2,0 a	2,0 a	2,0 a
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	2,5 cde	6,3 ef	3,3 bc	5,0 c
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	2,0 bcd	5,0 bcd	3,4 c	4,0 b
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	2,5 cde	6,3 ef	3,6 c	6,0 d
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	2,3 cde	5,8 de	3,3 bc	4,0 b
6	Disappyr (0,2 g/l)	2,5 cde	5,5 cde	3,6 c	4,0 b
7	Disappyr (0,4 g/l)	2,6 de	6,5 ef	3,6 c	7,0 e
8	Disappyr (0,8 g/l)	3,0 e	7,0 f	3,3 bc	8,0 f
9	Een keer verversen	1,4 ab	4,5 bc	2,8 b	4,0 b
10	Twee keer verversen	1,8 abc	4,0 b	3,4 c	5,0 c
	p-value	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
	LSD	0,8	1,2	0,6	1,0

De wortels van alle behandelingen waren op beide beoordelingsdata langer en witter dan onbehandeld.

Wortellengte

Bij inhalen waren de verschillen in wortellengte tussen kort dompelen, 15 minuten dompelen, douchen en handmatig afvullen niet betrouwbaar. Kort dompelen, 10 minuten douchen en handmatig afvullen hadden langere wortels dan een keer verversen.

De lengteverschillen tussen de verschillende doseringen bij het handmatig afvullen waren niet betrouwbaar. De dosering met 0,2 g/l had langere wortels dan een keer verversen. De doseringen met 0,4 en 0,8 g/l hadden langere wortels dan een en twee keer verversen.

Bij de oogst waren de verschillen in wortellengte tussen kort dompelen, 15 minuten dompelen, douchen en handmatig afvullen niet betrouwbaar. De behandelingen met 15 minuten dompelen en 10 minuten douchen hadden langere wortels dan een keer verversen.

Er waren geen lengteverschillen tussen de handmatig afgevulde behandelingen. De behandelingen met 0,2 en 0,4 g/l hadden langere wortels dan een keer verversen.

Twee keer verversen had langere wortels dan een keer verversen.

Wortelkleur

De behandelingen met kort dompelen en 10 minuten douchen hadden bij inhalen wittere wortels dan 15 minuten dompelen. Kort dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak had wittere wortels dan een en twee keer verversen.

Handmatig afvullen met 0,8 g/l had wittere wortels dan 0,2 g/l. Handmatig afvullen met 0,4 en 0,8 g/l hadden wittere wortels dan een en twee keer verversen.

Bij de oogst had de behandeling met 10 minuten douchen wittere wortels tot gevolg dan kort dompelen, 15 minuten dompelen, afvullen uit de voorraadbak en een en twee keer verversen. Het kort dompelen van de bollen had wittere wortels dan 15 minuten dompelen, afvullen uit de voorraadbak en een keer verversen.

Handmatig afvullen met 0,8 g/l had wittere wortels dan 0,2 en 0,4 g/l en een en twee keer verversen. Afvullen met 0,4 g/l had wittere wortels dan 0,2 g/l en een en twee keer verversen. De behandeling met twee keer verversen had wittere wortels dan een keer verversen.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 19. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v. 'Casablanca'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem grootte (cm)	bloem in blad in cm
1	Onbehandeld	2,5	27,8	31,4	0,88	3,9	-3,1
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	1,7	28,5	32,1	0,89	4,0	-3,0
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	2,2	28,0	31,4	0,89	4,0	-3,3
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	3,3	27,6	31,2	0,88	4,0	-3,3
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	2,0	28,3	31,5	0,90	4,0	-3,2
6	Disappyr (0,2 g/l)	2,8	28,6	31,9	0,90	4,0	-3,2
7	Disappyr (0,4 g/l)	3,0	28,1	31,2	0,90	4,0	-3,3
8	Disappyr (0,8 g/l)	3,3	27,6	30,9	0,89	4,0	-3,1
9	Een keer verversen	3,6	28,3	32,1	0,88	4,0	-3,4
10	Twee keer verversen	2,2	28,3	31,7	0,89	4,0	-3,2
	p- waarde	0,724	0,205	0,056	0,266	0,526	0,134
	Lsd	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.

Bij de gewasbeoordeling zijn geen betrouwbare verschillen in plantgewicht, plantlengte, gewicht per cm, cm bloem in blad, bloemgrootte en uitvalspercentage tussen de behandelingen waargenomen, ondanks de verschillen in lengte en kleur van de wortels.

5.4 Melrose

Wortelbeoordeling

Tabel 20. Resultaten wortelbeoordeling c.v. 'Melrose'

nr	behandelingen	wortels 18 februari				wortels 7 maart			
		lengte (cm)		kleur		lengte (cm)		kleur	
1	Onbehandeld	0,6	a	3,0	a	2,0	a	2,0	a
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	1,6	bc	5,8	bc	2,6	ab	2,0	a
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	2,3	cd	6,5	c	3,1	bcd	5,0	d
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	1,6	bc	5,5	bc	3,4	cd	5,0	d
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	1,5	bc	5,3	bc	2,9	bc	5,0	d
6	Disappyr (0,2 g/l)	1,5	bc	5,0	b	2,6	ab	4,0	c
7	Disappyr (0,4 g/l)	1,3	ab	5,3	bc	2,9	bc	5,0	d
8	Disappyr (0,8 g/l)	1,6	bc	6,3	bc	3,0	bcd	5,0	d
9	Een keer verversen	2,8	d	5,5	bc	3,4	cd	3,0	b
10	Drie keer verversen	3,0	d	6,5	c	3,6	d	4,0	c
	p-value	<0,001		0,001		0,003		<0,001	
	LSD	0,8		1,4		0,7		0,9	

Wortellengte

Bij inhalen hadden de behandelingen met kort dompelen, 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak langere wortels dan onbehandeld. Tussen de behandelingen waren de verschillen niet betrouwbaar.

Het handmatig afvullen met 0,2 en 0,8 g/l resulteerde in langere wortels dan de onbehandelde behandeling.

Een en twee keer verversen leidde tot langere wortels dan onbehandeld en, behalve de behandeling met 15 minuten dompelen, tot langere wortels dan de andere behandelingen.

Bij de oogst hadden de behandelingen met 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak langere wortels dan onbehandeld. Kort dompelen was vergelijkbaar met onbehandeld.

Handmatig afvullen met 0,4 en 0,8 g/l leidde tot langere wortels dan onbehandeld. Handmatig afvullen met 0,2 g/l was vergelijkbaar met onbehandeld.

Een en drie keer verversen had langere wortels dan onbehandeld.

Wortelkleur

De wortels van alle behandelingen, behalve van kort dompelen, waren bij de oogst witter dan onbehandeld.

Bij inhalen had twee keer verversen wittere wortels dan 0,2 g/l handmatig afgevuuld, verder waren er geen verschillen in wortelkleur tussen de behandelingen.

Bij de oogst hadden de behandelingen met 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit de voorraadbak wittere wortels dan kort dompelen.

Handmatig afvullen met 0,4 en 0,8 g/l leidde tot wittere wortels dan afvullen met 0,2 g/l.

Drie keer verversen had wittere wortels tot gevuld dan een keer verversen.

Beoordeling bij de oogst

Tabel 21. Gewasbeoordeling bij de oogst c.v 'Melrose'

	behandelingen	uitval %	plant gewicht (g)	plant lengte (cm)	gewicht in gram per cm	bloem grootte (cm)	bloem in blad in cm (nekken)
1	Onbehandeld	2,2	27,0	36,2	0,75 ab	3,8	-4,5 c
2	Disappyr kort dompelen (0,4 g/l)	2,3	28,1	37,0	0,76 bc	3,8	-4,9 ab
3	Disappyr 15 minuten dompelen (0,4 g/l)	2,3	27,7	37,2	0,74 a	3,8	-5,0 ab
4	Disappyr 10 minuten douchen (0,4 g/l)	1,5	27,9	37,3	0,75 ab	3,8	-5,0 ab
5	Disappyr voorraadbak (0,4 g/l)	1,5	28,0	37,3	0,75 ab	3,8	-4,9 ab
6	Disappyr (0,2 g/l)	2,0	27,3	36,9	0,74 a	3,8	-4,8 bc
7	Disappyr (0,4 g/l)	2,0	27,6	37,1	0,74 a	3,8	-4,8 bc
8	Disappyr (0,8 g/l)	1,3	27,7	37,0	0,75 ab	3,8	-4,8 bc
9	Een keer verversen	1,2	28,2	37,3	0,76 abc	3,7	-5,0 ab
10	Drie keer verversen	2,0	28,6	37,1	0,77 c	3,8	-5,2 a
	p- waarde	0,985	0,128	0,625	0,038	0,958	0,023
	Lsd	n.s.	n.s.	n.s.	0,02	n.s.	0,3

In plantgewicht, percentage uitval, plantlengte en bloemgrootte waren de verschillen niet significant, ondanks de verschillen in lengte en kleur van de wortels.

Alleen twee keer verversen leidde tot een hoger gewicht per cm dan onbehandeld, de overige behandelingen waren vergelijkbaar met onbehandeld.

Bij kort dompelen, 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen, afvullen uit de voorraadbak en één en drie keer verversen zaten de bloemen dieper in het blad dan onbehandeld. Verder waren er geen significante verschillen.

5.5 Conclusies 2011

- De methoden kort dompelen (in en uit het water), 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit een voorraadbak met een concentratie van 0,1 gram per liter zijn methoden die door de praktijk ingezet kunnen worden om bruine wortels te voorkomen/beperken.
- Alle toepassingen leidden tot een voldoende bestrijding van bruine wortels.
- De cultivars 'White Dream' en 'Melrose' hadden het meeste last van bruine wortels. Bij White Dream had Disappyr een positieve invloed op lengte en gewicht van de tulpen, bij Melrose was er geen effect. 'Casablanca' had minder last in deze proef. De behandelingen met Disappyr hadden bij deze cultivar weinig invloed ten opzichte van onbehandeld en waterverversing.
- De dosering van 0,8 gram per liter water Disappyr bij de handmatige toevoeging was effectiever tegen bruine wortels dan 0,2 en 0,4 gram per liter water. Dit resulteerde wel in een hoger plantgewicht bij White Dream partij A & P Flowers, maar bij de andere rassen had het geen invloed en het had ook geen effect op de lengte van de tulpen.
- Twee of drie keer verversen leek effectiever tegen bruine wortels dan één keer verversen.
- Meer bruine wortels leidde niet tot een hoger uitvalspercentage.
- Disappyr was niet schadelijk voor het gewas tulp.

6. ALGEMENE CONCLUSIES

- De methoden kort dompelen (in en uit het water), 15 minuten dompelen, 10 minuten douchen en afvullen uit een voorraadbak zijn methoden die door de praktijk ingezet kunnen worden om bruine wortels te voorkomen/beperken.
- Ondanks de soms grote verschillen in bruinverkleuring leidde dit vaak niet tot een hoger plantgewicht en minder uitval. Alleen bij zware bruinverkleuring leek Disappyr positief te werken op lengte en gewicht van de tulpen.
- In 2010 leek vijftien minuten dompelen de meest effectieve toepassing ter voorkoming van bruine wortels te zijn. In 2011 was er geen verschil in effectiviteit tussen de verschillende toepassingen. Wel dient opgemerkt te worden dat het dompelbad en douchewater éénmalig gebruikt zijn. Meermalig gebruik van het bad zal wellicht invloed hebben op de resultaten.
- In 2010 waren de verschillen tussen 0,1 en 0,2 gram Disappyr in effectiviteit tegen bruine wortels klein. In 2011 leek de dosering van 0,8 gram per liter water Disappyr bij de handmatige toevoeging effectiever tegen bruine wortels dan 0,2 en 0,4 gram per liter water. Door deze verschillende resultaten kan geen definitieve uitspraak worden gedaan over de juiste dosering en lijkt deze afhankelijk te zijn van de mate van bruinverkleuring van de wortels.
- Verversing van het water leidde tot minder fenolen in het water, minder bruine wortels en langere wortels dan onbehandeld. Twee of drie keer verversen was beter dan één keer.
- Disappyr was niet schadelijk voor het gewas tulp.

BIJLAGEN

1. Proefopzet en kasschema 10067 en 11099

Cultivars + plantmaat 10067	Cultivars + plantmaat 11099
White Dream 12/op (1 t/m 10)	White Dream 12/op (A & P) (1 t/m 10)
Carola 12/op (11 t/m 20)	White Dream 12/op (Verbr.) (11 t/m 20)
Viking 11/12 (21 t/m 30)	Casablanca 12/op (21 t/m 30)
Casablanca 12/op (31 t/m 40)	Melrose 11-12 (31 t/m 40)

Tabel 1. Behandelingen 2009/2010

	behandelingen 10067
1	Onbehandeld
2	Disappyr kort dompelen (in en uit het water) (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
3	Disappyr 15 minuten dompelen (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
4	Disappyr d.m.v. 10 minuten douchen (3,5 – 7 g/l water in het bad, 0,1g/l water in broeibak)
5	Disappyr bij afvullen uit voorraadbak (0,1 g/l water in broeibak)
6	Disappyr (0,05 g/liter water in de broeibak)
7	Disappyr (0,1 g/liter water in de broeibak)
8	Disappyr (0,2 g/liter water in de broeibak)
9	1 maal water verversen
10	2 maal water verversen

Tabel 2. Behandelingen 2010/2011

	behandelingen 11099
1	Onbehandeld
2	Disappyr kort dompelen (in en uit het water) (25 g/l water in het bad, 0,4 g/l water in broeibak)
3	Disappyr 15 minuten dompelen (25 g/liter water, 0,4 g/l water in broeibak)
4	Disappyr d.m.v. 10 minuten douchen (25 g/liter water, 0,4 g/l water in broeibak)
5	Disappyr bij afvullen uit voorraadbak (0,4 g/liter water)
6	Disappyr (0,2 g/liter water in de broeibak)
7	Disappyr (0,4 g/liter water in de broeibak)
8	Disappyr (0,8 g/liter water in de broeibak)
9	1 maal water verversen
10	2 of 3 maal water verversen

Broeifust /liter water per : Hydrobak (priktray)/6
 Type water : 10% leidingwater en 90% bassinwater
 EC/pH : bewortelen: 1,8, kas: 1,5/6,5
 Bemestingschema : CaNO₃ + NPK (Kristalon oranje)
 Bewortelingstemperatuur : 5 °C (eventueel starten met 7°C)

Broeierijgegevens 10067

Cultivars	'White Dream'	'Carola'	'Viking'	'Casablanca'
Koeldatum	31 oktober 2009	31 oktober 2009	7 november 2009	15 oktober
Plant- en beh.data	28 januari 2010	28 januari 2010	4 februari 2010	4 januari 2010
aantal bollen/veld	100	100	100	100
Inhaaldatum	18 februari 2010	18 februari 2010	25 februari 2010	25 februari 2010
Oogstperiode	5 – 9 maart 2010	5 – 9 maart 2010	12 – 15 maart 2010	12 – 15 maart 2010

Broeierijgegevens 11099

Cultivars	'White Dream' (APFI)	'White Dream' Verbr.'	'Casablanca'	'Melrose'
Koeldatum	23 oktober 2010	5 November 2010	12 oktober 2010	13 oktober 2010
Plant- en beh. data	26 januari 2010	4 februari 2011	8 februari 2010	1 februari 2011
aantal bollen/veld	92	92	92	100
Inhaaldatum	11 februari 2010	23 februari 2011	23 februari 2010	18 februari 2011
Oogstperiode	2 – 6 maart 2011	9 – 14 maart 2011	12 – 16 maart 2011	4 – 8 maart 2011

Ingestelde kasttemperatuur : 17 °C
 Aantal behandelingen : 10
 Aantal herhalingen : 4
 Proefplaats : Proeftuin Zwaagdijk

Waarnemingen

- Beoordelen van de wortels (5 planten) bij inhalen en oogst (1 = bruin, 10 = blank)
- Gewasbeoordeling na 2 weken en kort voor de oogst.
- EC + pH wekelijks checken.
- groeiproces volgen, bijzonderheden signaleren.
- Bij de oogst gewicht, plantlengte en uitval bepalen.

Kasschema 10067

rand	rand		rand	rand		rand	rand		rand	rand
10A	3B		14A	11B		24A	25B		34A	38B
3A	9B		16A	19B		26A	23B		32A	31B
2A	10B		18A	20B		28A	30B		40A	35B
1A	7B		11A	16B		30A	29B		38A	36B
6A	5B		13A	14B		21A	27B		36A	39B
7A	2B		15A	18B		29A	21B		35A	32B
8A	8B		20A	12B		28A	22B		31A	40B
9A	1B		17A	13B		25A	24B		39A	38B
5A	4B		12A	15B		27A	26B		37A	33B
4A	6B		19A	17B		23A	28B		33A	37B
2C	7D		20C	14D		29C	25D		35C	32D
8C	10D		11C	16D		30C	22D		39C	38D
9C	2D		15C	17D		21C	24D		31C	37D
1C	8D		14C	19D		23C	26D		36C	40D
7C	6D		16C	15D		27C	29D		38C	34D
6C	1D		18C	12D		28C	30D		37C	35D
3C	4D		12C	11D		24C	21D		33C	39D
4C	5D		13C	18D		22C	27D		32C	31D
10C	3D		19C	20D		26C	28D		34C	33D
5C	9D		17C	13D		25C	23D		40C	36D
rand	rand		rand	rand		rand	rand		rand	rand

Kasschema 11099

rand	rand		rand	rand		rand	rand		rand	rand
10A	3B		20A	11B		30A	25B		40A	38B
9A	9B		19A	19B		29A	23B		39A	31B
8A	10B		18A	20B		28A	30B		38A	35B
7A	7B		17A	16B		27A	29B		37A	36B
6A	5B		16A	14B		26A	27B		36A	39B
5A	2B		15A	18B		25A	21B		35A	32B
4A	8B		14A	12B		24A	22B		34A	40B
3A	1B		13A	13B		23A	24B		33A	38B
2A	4B		12A	15B		22A	26B		32A	33B
1A	6B		11A	17B		21A	28B		31A	37B
2C	7D		20C	14D		29C	25D		35C	32D
8C	10D		11C	16D		30C	22D		39C	38D
9C	2D		15C	17D		21C	24D		31C	37D
1C	8D		14C	19D		23C	26D		36C	40D
7C	6D		16C	15D		27C	29D		38C	34D
6C	1D		18C	12D		28C	30D		37C	35D
3C	4D		12C	11D		24C	21D		33C	39D
4C	5D		13C	18D		22C	27D		32C	31D
10C	3D		19C	20D		26C	28D		34C	33D
5C	9D		17C	13D		25C	23D		40C	36D
rand	rand		rand	rand		rand	rand		rand	rand

2. Foto's

10067

Foto 1. 'Carola' bij de oogst. Korte dompeling

foto 2. 'Carola' bij de oogst. Lange dompeling.

foto 3. 'Carola' tijdens de groeifase.

foto 4. 'White Dream' bij de oogst. Onbehandeld

foto 5. 'White Dream' bij de oogst. Vijftien minuten dompelen

foto 6. 'White Dream' bij de oogst. Afvullen uit de voorraadbak met 0,1 g/l

foto 7. 'White Dream' bij de oogst. Handmatig afvullen met 0,1 g/l

foto 8. 'White Dream' tijdens de kasfase.

11099

Foto 1. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. Onbehandeld

foto 2. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. Kort dompelen

foto 3. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. 15 Minuten dompelen

foto 4. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. Afvullen uit voorraadbak.

foto 5. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. 0,2 g/l handmatig afgevuld.

foto 6. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. 0,8 g/l handmatig afgevuld.

foto 7. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. Een keer verversen

foto 8. 'White Dream' (Verbruggen) bij inhalen. Twee keer verversen

